

Utlåtande 2008:218 RI (Dnr 325-1290/2008)

**Kartläggning av mäns våld mot kvinnor samt hur staden
organiserar och bedriver kvinnofridsarbetet**

Motion av Ann-Margarethe Livh m.fl. (v) (2008:44)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2008:44) av Ann-Margarethe Livh m.fl. (v) anses besvarad med
vad som anges i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.
(Föredragande borgarråd fr.o.m. den 1 januari 2009 är Ulf Kristersson)

Ärendet

Ann-Margarethe Livh, Karin Rågsjö och Inger Stark (alla v) föreslår i en motion (2008:44) att en kartläggning görs av omfattningen av mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer i Stockholms stad. Dessutom anser motionärerna att en uppföljning av hur arbetet med kvinnofrid organiseras behöver göras med anledning av ändringen i socialtjänstlagen den 1 juli 2007.

Beredning

Ärendet har remitterats till socialtjänstnämnden, stadsledningskontoret, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Alla kvinnors Hus, Systerjouren Somaya, Kvinnors nätverk, Kvinnors rätt och Mansjouren.

Svar har ej inkommit från Alla kvinnors Hus, Systerjouren Somaya, Kvinnors nätverk och Kvinnors rätt.

Socialtjänstnämnden anser att en kartläggning av omfattningen av mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer behövs. Idag saknas tillräckliga kunskaper. För att kunna fortsätta utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet och arbetet för kvinnofrid och mot våld i nära relationer, är det viktigt att ha klart för sig hur problembilden ser ut.

Stadsledningskontoret anser att ytterligare belysning av ämnet mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer behövs.

Farsta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget att staden ska göra en kartläggning av mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anför att nämnden inte ser ytterligare behov av kartläggning av mäns våld mot kvinnor, då problematiken är väl känd och stadsdelen redan arbetar aktivt med stöd och hjälp till de utsatta kvinnorna och deras barn, samt även påbörjat ett arbete för att möta de våldsutövande männen.

Norrmalms stadsdelsnämnd är tveksam till förslaget om att kartlägga omfattningen av mäns våld mot kvinnor.

Mansjouren ställer sig mycket positiv till förslagen.

Mina synpunkter

Att motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är ett allvarligt och prioriterat område och vi har idag mycket mer kunskap än vad som fanns för bara några år sedan. 2010 ska kommunfullmäktiges kvinnofridsprogram revideras och inför det arbetet bör stadens kunskaper av våld i nära relationer kartläggas.

I Stockholm ska kvinnor kunna känna sig trygga och säkra såväl i det offentliga rummet som i det egna hemmet. I flera stadsdelsnämnder ingår kvinnofridsarbetet som en del av det lokala brottsförebyggande rådets ansvarsområden. Utöver stadsdelsnämndernas insatser finns inom socialtjänstnämnden stadsövergripande verksamheter som ger stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor och barn.

Bland annat driver staden följande verksamheter i egen regi:

-*Socialjouren* som ansvarar för socialtjänstens insatser vid akuta sociala problem i staden utanför kontorstid.

-*Kriscentrum* för kvinnor som är Stockholms stads egen kvinnojour där våldsutsatta kvinnor och deras barn kan få råd, stöd och skydd.

-*Barncentrum* som är en tvärprofessionell utredningsverksamhet i samverkan mellan socialtjänst, polis- och åklagarmyndigheter, rättsmedicinska avdelningen i Stockholm samt barnpsykiatri och barnmedicin inom landstinget, medverkar till ett gott omhändertagande av barn som utsatts för allvarliga brott i nära relation, främst misshandel och sexuella övergrepp.

-*Kruton* som erbjuder rådgivning och skyddat boende för flickor och unga kvinnor som blivit utsatta för s.k. hedersrelaterat våld.

-*Stödcentrum för unga brottsoffer* som ger stöd till ungdomar som utsatts för olika typer av brott.

-*Relationsvåldscentrum* som är ett projekt som drivs med projektmedel från länsstyrelsen där man i samverkan mellan socialtjänst, polis, åklagare och landstinget erbjuder stöd till vuxna personer som varit utsatta för våld i nära relationer. Den våldsutsatta/e stötts genom hela brottmålsprocessen och guidas vidare till rätt instanser i samhället.

Därutöver genomför socialtjänstnämnden på fullmäktiges uppdrag för närvarande en stadsövergripande utbildningsinsats för socialsekreterare i det av socialstyrelsen utvecklade utredningsverktyget "Barns behov i centrum" (BBIC). Verktyget är ett strukturerat sätt att genomföra och kvalitetssäkra barnutredningar och bidrar dessutom till ökade möjligheter att upptäcka relationsvåldet.

Förutom stadens egna verksamheter är samarbetet med de olika frivilligorganisationerna vitalt för ett framgångsrikt kvinnofridsarbete. Samarbetet med dem ska därför utvecklas som ett komplement till stadens ordinarie verksamheter. Det är viktigt att tidigt hitta och hjälpa de kvinnor som är utsatta.

Samarbetet mellan skolan och socialtjänsten är också en prioriterad del vad gäller våld i nära relationer eftersom man den vägen inte bara kan nå kvinnorna utan också de barn som drabbas.

Genom satsningar på trygghetshöjande i den fysiska miljön, t.ex. belysningsprogram och klottersanering runt om i staden hoppas vi att fler kvinnor kommer att uppleva Stockholm som tryggt. Genom att se till att det nu finns fler poliser på stadens gator hoppas vi också att tryggheten ökar.

Alliansen har sett till att staden, för första gången någonsin, har genomfört en stadsövergripande trygghetsmätning som ska vara underlag för alla nämnders och styrelsers arbete med att öka tryggheten inom sina respektive ansvarsområden.

Bilagor

1. Reservationer m.m.

2. Motion (2008:44) av Ann-Margarethe Livh, Karin Rågsjö och Inger Stark (alla v) om kartläggning av mäns våld mot kvinnor samt hur staden organiserar och bedriver kvinnofridsarbetet.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert* (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. Bifalla motionen.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Trots att en enig socialtjänstnämnd instämmer i motionärernas uppfattning att en kartläggning behövs av mäns våld mot kvinnor vill inte finansborgarrådet bifalla motionens förslag om en kartläggning av omfattningen av våldet. Socialtjänstnämnden som är stadens expertorgan i kvinnofridsfrågor konstaterar att idag saknas tillräckliga kunskaper av våldets omfattning.

Vi delar socialtjänstnämndens uppfattning att det är viktigt att känna till problem-bilden, för att fortsätta utvecklingen av arbetet för kvinnofrid och mot våld i nära relationer. Faktaunderlag krävs för både metodutveckling, styrning och uppföljning. För att kommunala verksamheter ska kunna erbjuda rätt insatser krävs kunskap om problemets omfattning och orsaker. Detta understryks också av majoritetens mål för socialtjänsten i 2009 års budget: *”Arbetet ska baseras på kunskaper och erfarenheter där metoder och insatser ska vara evidensbaserade.”*

Finansborgarrådet går i själva verket emot stadens experter då han nöjer sig med en trygghetsmätning, som inte kan ersätta men säkert komplettera en specifik kartläggning. I ärendet framgår också att det råder platsbrist i skyddade boenden och att insatser från ideella organisationer inte räcker till. Vi instämmer därför i socialtjänstnämndens förslag om att det även behövs en kvalitativ studie om behovet av stöd för kvinnor, barn och ungdomar. En sådan studie måste också omfatta behovet av behandlingsinsatser för männen som slår.

Motionen handlar om mäns våld mot kvinnor, vilket till allra största delen utspelar sig i hemmen. I brist på egna initiativ i den frågan tar finansborgarrådet upp klottersanering, som om det skulle hjälpa kvinnor som blir slagna. Samverkan mellan socialtjänsten och skolan lyfts fram, men inget sägs om att samverkan försvårats av centraliseringen av skolan. Det behövs också ett aktivt jämställdhetsarbete som en del i att långsiktigt förebygga mäns våld och förändra de manliga strukturerna som är grunden till mäns våld.

Dessutom anser vi att det vore värdefullt för staden som lärande organisation att följa upp hur ändringen av socialtjänstlagen påverkat kvinnofridsarbetet och hur staden organiserar och bedriver sitt kvinnofridsarbete. Remissvaren visar att några stads-

delsnämnder har kommit långt men också att det finns brister, till exempel när det gäller utbildningen av medarbetare inom äldreomsorgen och stöd och service till personer med funktionsnedsättningar.

År 2010 ska stadens kvinnofridsprogram revideras, och snart skriver vi år 2009. Om inte fullmäktige snarast beslutar om en seriös kartläggning, kommer en sådan inte att hinna genomföras som en grund för nästa kvinnofridsprogram. Majoritetens tal om evidensbaserade metoder stannar i sådana fall vid teorier och inte i handling som kan öka vår kunskap.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2008:44) av Ann-Margarethe Livh m.fl. (v) anses besvarad med vad som anges i detta utlåtande.

Stockholm den 10 december 2008

På kommunstyrelsens vägnar:
CARIN JÄMTIN

Kerstin Tillkvist

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Mirja Räihä Järvinen* och *Abdo Goriya* (alla s), *Emilia Hagberg* (mp) och *Inger Stark* (v) med hänvisning till reservationen av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Ann-Margarethe Livh, Karin Rågsjö och Inger Stark (alla v) föreslår i en motion (2008:44) att en kartläggning görs av omfattningen av mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer i Stockholms stad. Dessutom menar motionärerna att en uppföljning av hur arbetet med kvinnofrid organiseras behöver göras med anledning av ändringen i socialtjänstlagen den 1 juli 2007.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till socialtjänstnämnden, stadsledningskontoret, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Alla kvinnors Hus, Systerjouren Somaya, Kvinnors nätverk, Kvinnors rätt och Mansjouren.

Svar har ej inkommit från Alla kvinnors Hus, Systerjouren Somaya, Kvinnors nätverk och Kvinnors rätt.

Socialtjänstnämnden

Socialtjänstnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2008 att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen

Särskilt uttalande gjordes av Karin Rågsjö (v), Abdo Goriya m.fl. (s) och Gertrud Brorsson (mp), *bilaga 1*.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 oktober 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Lagstiftning inom kvinnofridsområdet

I brottsbalkens 4 kap. § 4a finns bestämmelser om kvinnofridsbrott och våld i nära relationer:

”Den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4 eller 6 kap. mot en närstående eller tidigare närstående person, döms, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, för grov fridskränkning till fängelse, lägst sex månader, högst sex år.

Har gärningar som anges i första stycket begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapliga förhållanden, skall i stället dömas för grov kvinnofridskränkning till samma straff.”

Dessa bestämmelser tillämpas när det är frågan om brott mot liv och hälsa, mot frihet och frid eller om sexualbrott, brott som normalt sett innebär en kränkning av den personliga integriteten. Ofta rör det sig om misshandel, olaga hot och sexualbrott. Även lindriga brott kan leda till åtal för grov kvinnofridskränkning om de ingått i ett mönster som lett till att brottsoffret brutits ned psykiskt. Våldet i samkönade relationer eller i relationer när parterna inte sammanbott, brukar dömas enligt första stycket som grov fridskränkning. Samma gäller om en förälder utsatt ett barn för upprepad misshandel eller andra liknade gärningar. Första stycket är också tillämpligt när det är frågan om hedersrelaterade brott, brott mot syskon eller föräldrar eller annan familjemedlem.

I socialtjänstlagen anges i 5 kap. 11 § följande:

”Till socialnämndens uppgifter hör till att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialnämnden ska också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp”

Den 1 juli 2007 skärptes bestämmelserna så att socialnämndens skyldighet att ge stöd och hjälp framgår tydligare. Härigenom markeras vikten av att brottsoffer, och då framför allt kvinnor som utsatts eller har utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående samt barn som bevittnat våld, får det stöd och den hjälp de behöver.

Regeringen har i prop. 2007:07:38 uttalat att det krävs ett helhetsperspektiv i syfte att utveckla socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor och deras barn. En viktig del i detta arbete är att verka för att minska skillnaderna i kommunerna och få en mer enhetlig bedömning av vilka insatser en våldsutsatt kvinna och hennes barn bör få. Det är också angeläget att det utvecklas en förbättrad kunskap och metodutveckling baserad på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet för socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor. Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (IMS) inom Socialstyrelsen har fått i uppdrag att utvärdera metoder och arbetssätt i socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor.

Nuvarande organisation av stadens kvinnofridsarbete

Myndighetssamverkan i kvinnofridsfrågor har pågått sedan 1996 i Stockholms län inom ramen för Operation kvinnofrid. De myndigheter som ingår är Stockholms stad, Polismyndigheten i Stockholms län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting, Kommunförbundet i Stockholms län samt representanter för åklagarmyndigheten, domstolsväsendet och kriminalvården i länet. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och Brottsoffermyndigheten ingår också i Operation Kvinnofrids styrgrupp.

I september 1999 fattade kommunfullmäktige (KF) beslut om ”Stockholms stads handlingsprogram för Operation Kvinnofrid”. Syftet var att ge stadsdelsnämnderna i uppdrag att skapa en bättre organisation för sina insatser i frågor om mäns våld mot kvinnor och deras barn samt utveckla stödinsatser för dessa målgrupper.

Handlingsprogrammet för kvinnofrid har enligt KF:s beslut revideras och grunden för stadens kvinnofridsarbete är nu "Stockholms stads program för kvinnofrid som enligt KF:s beslut gäller från den 16 april 2007 till och med 2010. Enligt fullmäktigebeslutet gäller programmet stadens samtliga nämnder och bolag.

Stadsdelsnämnderna har grundansvaret för stadens insatser för våldsutsatta kvinnor, barn och ungdomar. De uppmanades i samband med KF:s budgetbeslut för åren 2004 och 2005 att utarbeta lokala handlingsplaner i kvinnofridsfrågor vilket också har genomförts så att samtliga stadsdelsnämnder har antagit egna handlingsplaner för kvinnofrid.

Planerna beskriver de rutiner och skyldigheter som personalen har för att handlägga ärenden och ansvarsfördelningen i kvinnofridsärenden och i andra frågor som handlar om våld i nära relationer (funktionshindrade personer, s.k. hedersrelaterade ärenden, sexuellt våld, missbrukande våldsutsatta kvinnor, barn och ungdomar som lever med våldet). Stadsdelsförvaltningarna har även s.k. kvinnofridsgrupper med representanter från socialtjänstens olika avdelningar, i några grupper ingår även skolans och polisens representanter. Dessa kvinnofridsgrupper deltar i uppdateringen av lokala handlingsplaner samt organiserar det lokala arbetet. I flera stadsdelsnämnder ingår kvinnofridsarbetet som en del av det lokala brottsförebyggande rådets ansvarsområden.

Utöver stadsdelsnämndernas insatser finns inom socialtjänstnämnden stadsövergripande verksamheter som ger stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor och barn. Dessa är

-Socialjouren som ansvarar för socialtjänstens insatser vid akuta sociala problem i staden utanför kontorstid.

-Kriscentrum för kvinnor som är Stockholms stads egen kvinnojour där våldsutsatta kvinnor och deras barn kan få råd, stöd och skydd.

-Barncentrum som är en tvärprofessionell utredningsverksamhet i samverkan mellan socialtjänst, polis- och åklagarmyndigheter, rättsmedicinska avdelningen i Stockholm samt barnpsykiatri och barnmedicin inom landstinget, medverkar till ett gott omhändertagande av barn som utsatts för allvarliga brott i nära relation, främst misshandel och sexuella övergrepp.

-Kruton som erbjuder rådgivning och skyddat boende för flickor och unga kvinnor som blivit utsatta för s.k. hedersrelaterat våld.

-Stödcentrum för unga brottsoffer som ger stöd till ungdomar som utsatts för olika typer av brott.

-Relationsvåldscentrum som är ett projekt som drivs med projektmedel från länsstyrelsen där man i samverkan mellan socialtjänst, polis, åklagare och landstinget erbjuder stöd till vuxna personer som varit utsatta för våld i nära relationer. Den våldsutsatta/e stöttas genom hela brottmålsprocessen och guidas vidare till rätt instanser i samhället.

Projektet Centrum för Gruppstöd pågår sedan hösten 2006 med bidrag från länsstyrelsen. Projektet syftar till att utarbeta en organisation för Stockholms stad för att kunna erbjuda gruppstöd till barn och ungdomar i stadens samtliga stadsdelsförvaltningar. Projektets primära fokus är barn som levt med våld, barn till föräldrar med beroende-

problematik samt barn till föräldrar med psykisk ohälsa.

Staden genomför för närvarande en omfattande utbildningsinsats för socialsekreterare, ”Barns behov i centrum” (BBIC) som är ett verktyg för socialtjänstens barnutredningar. Möjligheten att upptäcka relationsvåldet i barnens liv bör således bli bättre.

Samverkan med andra aktörer såsom landstinget, polisen och rättsväsendet är viktig i så-väl kvinnofridsfrågor som frågor som rör barn och ungdomar som är våldsutsatta eller har bevittnat våld. Samverkan finns också i olika nätverk om skilda frågeställningar.

En stor del av stöd- och hjälpinsatserna när det handlar om mäns våld mot kvinnor i nära relationer utförs av frivilligorganisationer. Staden stödjer kvinno- och tjejjourer exempelvis Alla Kvinnors Hus, systerjouren Somaya, Kvinnors Nätverk, Unga Kvinnors Värn, brottsofferjourer och Stiftelsen Manscentrum med ca 10 mnkr via socialtjänstnämndens anslag till verksamhetsbidrag för socialt arbete. Trycket på frivilligorganisationerna för att få hjälp och stöd har ökat och lägenheter för tillfälligt boende eller platser i skyddat boende är oftast fullbelagda. Manscentrum har vid flera tillfällen under de senaste åren fått stänga sin telefonjour och de har inte heller kunnat ta emot nya stöd- och hjälpsökanden på grund av att så många män vänder sig dit för att få hjälp.

Våldsutsatta kvinnor med eget missbruk har väldigt få möjligheter att få hjälp om de vill bryta med den misshandlande mannen. Kvinnojourer och kriscentra tar inte emot eftersom de saknar kapacitet och kunskap om missbrukande kvinnors situation och levnadsvillkor. Riksförbundet för hjälp åt narkotika- och läkemedelsberoende (RFHL) Stockholm har beviljats pengar till ett tvåårigt projekt av Länsstyrelsen i Stockholms län för att starta en kvinnojour för missbrukande kvinnor. Projektet startade i februari 2008 och kvinnojouren, kallad Q-jouren, är nu igång i provisoriska lokaler där det finns telefonjour och möjlighet att ta emot kvinnor för stödsamtal. Q-jouren behöver också ett skyddat boende för kvinnor som söker hjälp i en akut situation men har ännu inte medel att starta detta.

Andra kommunala verksamheter som har en viktig roll att upptäcka, stödja och hjälpa våldsutsatta barn och ungdomar är bland annat förskolan, grundskolan och gymnasiet och även friskolor. Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ansvarar för att skolorna har utarbetade rutiner för fullgörande av anmälningsplikten till socialtjänsten enligt socialtjänst-lagen (SoL) vid misstanke om att barn eller ungdomar far illa och för att uppmärksamma flickor och pojkar som kan vara utsatta för hedersrelaterat våld.

Handikappolitiska Utredningsinstitutet (HANDU) har på uppdrag av ett antal handikapporganisationer gjort en omfångsstudie om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. Utredningen bygger på ”Slagen Dam”, den stora omfångsundersökningen från år 2001 som visar hur vanligt mäns våld mot kvinnor är i Sverige. Denna undersökning var ett regeringsuppdrag som Brottsoffermyndigheten fick i samband med Kvinnofridsreformen.

HANDU:s undersökning visar att kvinnor med funktionsnedsättning inte på något sätt är förskonade mot våld, övergrepp och kränkningar. Förövaren är antingen hen-

nes make, sambo (eller före detta), släkting, personal (personlig assistent eller vårdpersonal), färd-tjänstchaufför eller bekant.

När det gäller stadens kvinnofridsarbete gäller det att ”bygga broar” mellan olika verksamhetsområden som har sin respektive kompetens, exempelvis de som arbetar med kvinno-fridsfrågor och verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning och socialpsykiatri. De som arbetar med kvinnofridsfrågor kan kanske behöva mer kunskap om hur det är att leva med funktionsnedsättning och de som arbetar med stöd och service kanske kan behöva mer kunskap om kvinnofridsarbete.

Tillgängligheten till det stöd som staden kan erbjuda är också en viktig fråga. Det kan till viss del handla om kompetensutveckling och bemötandefrågor, att se att även kvinnor med funktionsnedsättning är våldsutsatta. Men det handlar även om tillgänglighet till det stöd som finns i form av skyddade boenden etc. Även där finns mycket att göra.

Kartläggning av omfattningen av mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer

I förslaget till 2009 års budget anges som kommunfullmäktiges mål för socialtjänsten i stadsdelsnämnderna bland annat följande.

”- Arbetet ska baseras på kunskaper och erfarenheter där metoder och insatser ska vara evidensbaserade. Tidiga insatser till barn och ungdomar ska prioriteras och samarbetet mellan socialtjänsten och skolan ska stärkas.

- Stadens brottsförebyggande arbete och arbete för kvinnofrid ska utvecklas och förbättras. Samtliga nämnder och bolag ska utifrån problembild och förutsättningar utforma metoder att använda i det brottsförebyggande arbetet i syfte att göra Stockholm till en trygg stad.”

Socialtjänstnämnden har enligt budgetförslaget för 2009 ”ett samordnande och övergripande ansvar för arbetsmarknadsfrågor, drog- och brottsförebyggande arbete, forskning och utveckling samt för uppföljning av stadens samlade socialtjänstverksamhet”.

Ett aktivt kvinnofridsarbete pågår i stadsdelsförvaltningarna enligt intentionerna i förslaget till budget för 2009. De lagförändringar som skett inom området har drivit på utvecklingen och stöd och skydd för såväl kvinnor som barn och ungdomar har förbättrats.

Förvaltningen instämmer i motionärernas uppfattning att en kartläggning av omfattningen av mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer behövs. Idag saknas tillräckliga kunskaper. För att kunna fortsätta utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet och arbetet för kvinnofrid och mot våld i nära relationer, är det viktigt att ha klart för sig hur problembilden ser ut. Det behövs faktaunderlag för metodutveckling, styrning och uppföljning. Kunskap om problemets omfattning och orsaker är avgörande för att kommunala verksamheter ska kunna erbjuda rätt insatser för både våldsutsatta och våldsutövare. Kartläggningen bör omfatta delstudier som belyser i vilken utsträckning våldet mot kvinnor i nära relationer drabbar barn och även belyser våld i samkönade relationer.

Kartläggningen med flera typer av datainsamlingar skulle också kunna vara grund för kommande revidering av det stadsövergripande kvinnofridsprogrammet vars programperiod slutar år 2010. Vid revideringen bör ett program som omfattar allt våld i nära relationer utarbetas, ett kvinno- och barnfridsprogram. Det är angeläget att barnen och ungdomarna på ett tydligare sätt omfattas av ett sådant program.

Det första behovet som en kartläggning ska fylla är att besvara frågan av hur omfattande problemet är i varje stadsdelsnämnd (vars grundansvar det är att göra insatserna). Metodproblemen är i detta sammanhang större än vanligt. Urvalet måste dimensioneras för att "fånga" problemet, noggranna överväganden av datainsamlingsmetod behövs. Ska kvinnan svara i hemmet med eventuellt närvarande man? Ska frågorna vara tillgängliga på olika språk? m.m. Därutöver måste datainsamlingar, såsom det påpekas i motionen, kompletteras med andra typer av datakällor för att kunna göra rimliga antaganden om omfattning, struktur och behov av insatser.

Den trygghetsmätning som socialtjänstnämnden idag genomför kan utgöra en källa för en sådan kompletterande information liksom Stockholmsenkäten. Polisdata, stadsdelsförvaltningarnas egen statistik om placeringar på skyddade boenden, statistik från Socialjouren, Kriscentrum för kvinnor, statistik från kvinnojourer och andra frivilligorganisationer är andra exempel på källor att hämta information ur. Men viktigast av allt är att komplettera en kvantitativ analysstudie med en kvalitativ studie av våldsutsatta kvinnors, barns och ungdomars behov av stöd.

Som exempel på statistik som tas fram idag kan nämnas den redovisning som lämnades i tertiärrapport 2 den 18 september 2008. Socialjouren redovisade att under året har hittills drygt 400 kvinnor vänt sig dit för att få stöd i en misshandelssituation, vilket motsvarar antalet under samma period föregående år. Socialjouren har placerat ca 50 kvinnor i skyddat boende under perioden januari - juli 2008. Det har ofta varit svårt att ordna skyddat boende på grund av platsbrist. Socialjouren placerar därför i vissa fall på hotell den första natten innan stadsdelsförvaltningen tar över. Platserna på Kriscentrum för kvinnor har under året varit belagda till 94 %. På grund av fullbeläggning har 81 förfrågningar om boende på Kriscentrum hänvisats vidare. 33 kvinnor har flyttat ut från Kriscentrum varav fyra har flyttat hem till mannen. Det innebär att 88 % har flyttat till ett fredat boende. Två av kvinnorna som återvände till mannen hade vistats på Kriscentrum mindre än fyra dygn. Kriscentrums samtalsmottagning hade tagit emot 633 besök och våldtäktsmottagningen 486 besök. Totalt 1 119 besök. 45 nybesök hade inte kunnat beredas möjlighet till kontakt på grund av att alla tider har varit uppbokade. 42 (3,8 %) besök uteblev.

Kartläggningen måste ha en klar koppling till förslag på insatser och åtaganden, som kan vara mät- och uppföljningsbara. Man måste ange miniminivå på de insatser stadsdelsförvaltningarna ska erbjuda. Exempelvis skulle man kunna formulera åtaganden utformade enligt följande: "Barn som bevittnat våld ska erbjudas Trappan samtal inom tre dygn efter senast kända våldshändelse". Trappan är en strukturerad samtalsmetod.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 oktober 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Skyddet för kvinnor har stärkts genom en ändring av socialtjänstlagen 1 juli 2007.

Bestämmelserna har skärpts så att socialnämndens skyldighet att ge stöd och hjälp framgår tydligare. På detta sätt betonas vikten av att brottsoffer får det stöd och den hjälp de behöver. Detta gäller framför allt kvinnor som utsätts eller har utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående samt barn som bevittnat våld. Regeringen har avsatt 45 mnkr i utvecklingsmedel för att kommunerna ska kunna leva upp till ambitionshöjningen i lagstiftningen.

Regeringen har i skrivelse 2007/08:39 Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer uttryckt att det fordras ett helhetsperspektiv för att utveckla socialtjänstens stöd. En väsentlig del i detta arbete är att verka för att få en mer enhetlig bedömning av vilka insatser en våldsutsatt kvinna och hennes barn bör få. Det är viktigt att kunskaperna förbättras och att metoder utvecklas baserade på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet för socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor. Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att förbättra kunskapsstödet. Ett eftersatt område är problematiken med våld som riktas mot kvinnor med funktionsnedsättning. Regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett utbildningsmaterial som belyser detta ämne.

Kunskapen om omfattningen och utvecklingen av mäns våld mot kvinnor har ökat under de senaste åren. Brå genomför varje år trygghetsundersökningar där närmare 15 000 personer får svara på en omfattande enkät. I den Nationella trygghetsundersökningen 2006, Brå-rapport 2007:14 framkom att 1,8 procent av kvinnor i åldern 16-79 år själva uppger att de varit utsatta för misshandel någon gång under senaste året. Den anmälda misshandeln av kvinnor har enligt Brå ökat med 34 procent de senaste tio åren. Detta beror troligtvis på att kvinnor i högre utsträckning anmäler misshandel som de utsatts för än tidigare men också på att våldet har ökat. Brå uppskattar dock utifrån specialstudier och brottsoffersundersökningar att endast 20 till 25 procent av all misshandel anmäls.

Myndighetssamverkan i kvinnofridsfrågor har pågått sedan 1996 i Stockholms län inom ramen för Operation kvinnofrid. De myndigheter som ingår är Stockholms stad, Polismyndigheten i Stockholms län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting, Kommunförbundet i Stockholms län samt representanter för åklagarmyndigheten, domstolsväsendet och kriminalvården i länet. Brå och Brottsoffermyndigheten ingår också i Operation Kvinnofrids styrgrupp. Projektet syftar till att öka opinionsbildningen och höja kompetensen i arbete med våldsutsatta kvinnor.

I september 1999 fattade kommunfullmäktige beslut om stadens handlingsprogram för Operation Kvinnofrid. Syftet var att ge stadsdelsnämnderna i uppdrag att

skapa en bättre organisation för sina insatser i frågor om mäns våld mot kvinnor och deras barn samt utveckla stödinsatser för dessa målgrupper. I programmet lades stor vikt vid personalutbildningar i kvinnofridsfrågor och betydelsen av lokala samverkanstrupper. Även kvinnors trygghet i utomhusmiljöer uppmärksammades.

Handlingsprogrammet har på kommunfullmäktiges uppdrag reviderats och stadens program för kvinnofrid gäller till och med 2010. Enligt beslutet gäller programmet stadens samtliga nämnder och bolag. Socialtjänstnämnden gavs i samband med beslutet i uppdrag att göra en stadsövergripande kartläggning av det hedersrelaterade våldets omfattning och karaktär i Stockholm, samt av sådana hedersrelaterade inskränkningar som begränsar barns, ungdomars och kvinnors personliga rörelsefrihet. Denna kartläggning ska återrapporteras till kommunfullmäktige. Socialtjänstnämnden ska samtidigt återkomma till kommunfullmäktige med förslag om former för hur kunskap om barns, ungdomars och kvinnors rättigheter enligt svensk lagstiftning effektivast ska överföras till människor som har flyttat till Sverige, men som kan antas ha bristande kunskaper och erfarenheter av sådan rättighetslagstiftning.

I den av kommunfullmäktige fastställda budgeten för år 2009 anges som kommunfullmäktiges mål för socialtjänsten i stadsdelsnämnderna bland annat följande. En förstärkt skrivning angående brottsförebyggande arbete har införts i 2009 års budget i övrigt är målen desamma som i 2008 års budget.

- ”Arbetet ska baseras på kunskaper och erfarenheter där metoder och insatser ska vara evidensbaserade. Tidiga insatser till barn och ungdomar ska prioriteras och samarbetet mellan socialtjänsten och skolan ska stärkas.
- Stadens brottsförebyggande arbete och arbete för kvinnofrid ska utvecklas och förbättras. Samtliga nämnder och bolag ska utifrån problembild och förutsättningar utforma metoder att använda i det brottsförebyggande arbetet i syfte att göra Stockholm till en trygg stad.”

Ett aktivt kvinnofridsarbete pågår i stadsdelsnämnderna i enlighet med intentionerna i budget för 2008. De lagförändringar som skett inom området har drivit på utvecklingen av stöd och skydd för såväl kvinnor som barn och ungdomar. Stadsdelsnämnderna har grundansvaret för stadens insatser för våldsutsatta kvinnor, barn och ungdomar.

Länsstyrelsen i Stockholms län har våren 2008 genomfört en intervjuundersökning av Stockholms läns 39 kommuner och stadsdelsnämnder av socialtjänstens stöd till våldsutsatta flickor, kvinnor och barn som bevittnat våld. Samtliga stadsdelsnämnder har aktuella lokala handlingsplaner i kvinnofridsfrågor. Hälften av stadsdelsnämnderna har en kvinnofridssamordnare och i övriga finns en annan organisation där frågan beaktas. På frågan om kommunen erbjuder eller genomfört utbildning om våldsutsatta kvinnor/flickor till berörd personal under de senaste åren svarade samtliga intervjuade i Stockholms stad att så var fallet. Däremot har ett fåtal medarbetare inom äldreomsorg och omsorgen om personer med funktionsnedsättning fått utbildning. Socialtjänsten får oftast kännedom om kvinnor som utsatts för våld eller barn som bevittnat våld via polisen, egen anmälan och ibland skolan, förskolan eller fritidshemmet.

Stadsledningskontoret anser att kunskapen om omfattningen av mäns våld mot

kvinnor har ökat de senaste åren, men fortfarande finns ett stort mörkertal av misshandel. Socialtjänstnämnden har fått i uppdrag att genomföra kartläggning av hedersrelaterat våld och av barn- och ungdomsvården i Stockholms stad. Nämnden har också i uppdrag att återkomma med förslag till förbättringar och utvecklingsmöjligheter. Stadsledningskontoret instämmer i behovet av ytterligare belysning av ämnet mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer. Betydligt fler kvinnor och barn är utsatta för våld eller vittne till våld än de som polis, åklagare och socialtjänsten har vetskap om. Stadsdelsnämnderna och socialtjänstnämnden behöver kunskap för att utveckla metoder som är baserade på vetenskaplig grund. Det finns också anledning att förbättra utbildningen för medarbetare inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning.

Utöver stadsdelsnämndernas insatser finns inom socialtjänstnämnden stadsövergripande verksamheter som ger stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor och barn. Staden genomför för närvarande en omfattande utbildningsinsats för socialsekreterare, Barns behov i centrum (BBIC) som är ett verktyg för socialtjänstens barnutredningar. Möjligheten att upptäcka relationsvåldet i barnens liv bör således bli bättre.

En stor del av stöd- och hjälpinsatserna när det handlar om mäns våld mot kvinnor i nära relationer utförs av frivilligorganisationer. Staden stödjer kvinno- och tjejjourer exempelvis Alla Kvinnors Hus, systerjouren Somaya, Kvinnors Nätverk, Unga Kvinnors Värn, brottsofferjourer och Stiftelsen Manscentrum med ca 10 mnkr via socialtjänstnämndens anslag till verksamhetsbidrag för socialt arbete.

För att öka säkerheten och skapa kvinnofrid har trygghetsåtgärder genomförts i innerstadens parker och belysningen förbättrats i ytterstadens främst längs gång och cykelvägnätet samt i gatubelysningen.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 september 2008 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget att staden ska göra en kartläggning av mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer. Det finns sannolikt ett stort mörkertal och stadsdelsnämndernas insatser når bara en del av de utsatta. Det är emellertid mycket viktigt att kartläggningen görs på rätt sätt. Våldet sker ofta i det fördolda vilket ställer stora krav på resurser, metodik och tillvägagångssätt för att kartläggningen ska få fram relevanta fakta om behoven.

När det gäller förslaget att följa upp hur ändringen av socialtjänstlagen har påverkat kvinnofridsarbetet i staden och hur stadsdelsnämnderna organiserar och bedriver

sitt kvinnofridsarbete har förvaltningen inga synpunkter. Dock är det förvaltningens uppfattning att det i stadsdelsnämnderna finns en god överblick hur andra stadsdelsförvaltningar arbetar med kvinnofridsfrågor och många goda exempel har fått stor spridning i staden.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 september 2008 att överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Inom Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning finns sedan 1980-talet en tradition och stort engagemang att arbeta med kvinnofridsfrågor. Förvaltningen har särskilt under de senaste 10 åren bedrivit ett aktivt arbete kring kunskaps- och kompetensutveckling för personalen. Det finns också stor medvetenhet om vikten av samarbete och samverkan inom förvaltningen, staden och med olika myndigheter och frivilliga organisationer för att kunna möta och tillgodose de olika behov av hjälp och stöd som de våldsutsatta kvinnorna, barnen och våldsutövande män har.

Hösten 2006 fanns inom förvaltningen en Lokal handlingsplan "Mäns våld mot kvinnor" framtagen. En intern resursgrupp tillsattes och man deltog i en extern samverkansgrupp, i stadens nätverk och olika projekt vilket ökade förvaltningens kunskaper och kännedom om mäns våld mot kvinnor. Erfarenheter inhämtades också från det framgångsrika arbetet som bedrevs vid Kvinnofridsenheten inom Rinkeby stadsdelsförvaltning, numera Kvinnofrids- och Boenheten i Rinkeby –Kista.

Behovet av specialkompetens och samordning i det praktiska arbetet med våldsutsatta kvinnor blev med tiden allt tydligare inom Individ- och familjeomsorgen. Det fanns ett stort behov av att avsätta och samordna resurser i form av personal, att skapa strukturerade metoder och rutiner för att på ett bättre och mer tillfredställande sätt möta de våldsutsatta kvinnornas behov av stöd, olika insatser samt uppföljning t.ex. under och efter insats i form av skyddat boende. Förvaltningen såg också behovet av att utveckla arbetet med män som utövar våld i en nära relation.

Detta sammantaget och med kännedom om den sannolikt kommande förändringen av Socialtjänstlagen gällande stöd till brottsoffer (5 kap 11§ SoL, vilken sedan trädde i kraft den 1 juli 2007), ledde till att förvaltningen under hösten 2006 utarbetade ett förslag om att inrätta ett särskilt kvinnofridsteam inom Individ- och familjeomsorgen enligt modell från Rinkeby. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ställde sig bakom förslaget i samband med verksamhetsplanen för 2007.

Våren 2007 inrättade förvaltningens Individ- och familjeomsorg vid Vuxenheten ett Kvinnofridsteam enligt "Rinkeby modellen" för att kunna utveckla insatserna och

stödet till kvinnor som utsätts eller har utsatts för hot och våld av en man som de har eller har haft en nära relation till. Ett samarbete med Rinkeby-Kista, för att ta del av deras verksamhet kring arbetet med våldsutsatta kvinnor och våldsutövande män, startade redan under våren 2007.

Hässelby-Vällingby Kvinnofridsteamet består idag av tre erfarna socialsekreterare, två ordinarie anställningar och en projektanställning, samt en gruppleddare. Därtill finns en projektanställd socialsekreterare på halvtid för att arbeta med de våldsutövande männen.

Kvinnofridsteamet arbetar även med att ta fram rutiner och metoder för att möta den våldsutövande mannen. Det arbetet har påbörjats med stöd av utvecklingsmedel från Länsstyrelsen. Det är ett viktigt utvecklingsområde och arbetet sker i nära samverkan med Kvinnofridsenheten i Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning. Teamet kontaktar den våldsutövande mannen efter samråd kvinnan. Mannen erbjuds strukturerade samtal med fokus på våldet och dess konsekvenser i syfte att upphöra med våldet.

Om kvinnan har barn, sker samverkan med Barn- och ungdomsenheten. Vid Barn- och ungdomsenheten görs en bedömning av barnens behov och vilken/vilka insatser som är lämpliga och vad som finns att erbjuda i form av stöd/behandling. Arbetet vid Kvinnofridsteamet och Barn- och ungdomsenheten präglas av säkerhetstänkande och handläggarna gör hot- och riskbedömningar kring kvinnan och barnen.

Kvinnofridsteamet har under perioden september 2007 till och med mitten av augusti 2008 haft 149 kontakter med våldsutsatta kvinnor med anledning av ansökan, anmälan eller hänvisning. Enligt stadsdelens statistik finns 85 barn i familjer där modern utsatts för våld.

Förvaltningens kontakter med de våldsutövande männen uppgår till endast 20 st, då rekrytering till projektanställningen genomförts först under våren 2008.

Per den 19 augusti 2008 har Kvinnofridsteamet

- kontakt med 74 kvinnor varav 54 har pågående utredningar/insatser.
- pågående insats i form av placeringar i skyddat boende för åtta kvinnor och fem barn.
- pågående insats i form av placering i sk. mellanboende för tre kvinnor och fyra barn.

Hittills under 2008 har 56 placeringar i skyddat boende genomförts omfattande 39 kvinnor och 18 barn.

Förvaltningen ser inget ytterligare behov av kartläggning av mäns våld mot kvinnor, då problematiken är väl känd och stadsdelen redan arbetar aktivt med stöd och hjälp till de utsatta kvinnorna och deras barn, samt även påbörjat ett arbete för att möta de våldsutövande männen. Dessutom pågår inom socialtjänstförvaltningen, på särskilt uppdrag av socialborgarrådet, en kartläggning av sk. hedersrelaterat våld, hot om våld och tvång. Det arbetet leds av Kickis Åhre-Älgamo.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 september 2008 att remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Lars Arell m.fl. (s), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Yildiz Kafkas (mp) och Hans Enroth (v), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är tveksam till förslaget om att kartlägga omfattningen av mäns våld mot kvinnor. Mörkertalet är sannolikt mycket stort, vilket gör att det krävs omfattande resurser, inte minst i form av tillförlitliga metoder, för att få någon mer exakt uppfattning av omfattningen och utifrån detta kunna bedöma om det finns tillräckliga resurser för att tillgodose behovet av insatser. Som förvaltningen ser det är det mera angeläget att försöka utveckla metoder för att socialtjänsten och andra myndigheter lättare ska kunna upptäcka de fall där våld mot kvinnor inom familjen eller i andra nära relationer förekommer.

Förvaltningen ser inte heller att det finns något direkt behov av att följa upp hur ändringen i socialtjänstlagen har påverkat kvinnofridsarbetet och hur stadsdelsnämnderna organiserar och bedriver sitt arbete i detta avseende. Som förvaltningen uppfattat det finns det i staden en god överblick över hur detta arbete bedrivs och är organiserat i olika stadsdelar och också goda exempel på ett framgångsrikt arbete kring dessa frågor. Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att arbetet i viss mån måste anpassas till lokala förhållanden och att behovet av insatser varierar stadsdelarna emellan. Vad gäller Norrmalms stadsdelsförvaltning finns en resursgrupp för kvinnofrid med representanter för försörjningsstödsenheten, familjeenheten, vuxenenheten, socialpsykiatriska enheten, äldreomsorgen, enheten för omsorg om funktionshindrade samt för förskolorna och skolan. Det finns rent generellt ett stort engagemang kring arbetet med kvinnofridsfrågor och en väl förankrad medvetenhet om vikten av samverkan både inom förvaltningen och med andra myndigheter och organisationer.

Kommunfullmäktige antog redan 1999 ett program för kvinnofrid. Programmet har därefter reviderats och det nu aktuella programmet omfattar perioden 2006 till 2010. I enlighet med kommunfullmäktiges beslut finns en för Norrmalms stadsdelsnämnd lokal handlingsplan som reviderades 2007 för att anpassas till stadens delvis omarbetade program.

I den lokala handlingsplanen tydliggörs kommunens ansvar och vilka rutiner som gäller för handläggning av ärenden som rör våldsutsatta kvinnor och det våld i övrigt som kan finnas i nära relationer. Syftet med handlingsplanen är att säkerställa att såväl

personer som utsatts för, utövat eller bevittnat våld får ett professionellt stöd och erbjuds adekvata insatser. Detta betyder att inte bara våldsutsatta kvinnor utan också barn som utsatts för eller bevittnat våld och män som utövat våld ska garanteras stöd och erbjudas insatser.

Vid behov kan kvinnor få hjälp med exempelvis skyddat boende och för barn finns olika typer av insatser beroende på ålder och behov. Även våldsutövande män erbjuds stöd och eventuell behandling för sin våldsproblematik. Missbrukande, våldsutsatta kvinnor är en mycket utsatt grupp. I vissa fall behöver dessa kvinnor både behandling för sitt missbruk och boende i en miljö där det finns möjlighet att få professionellt stöd för att bearbeta det våld de utsatts för.

Under första halvåret 2008 aktualiserades sammanlagt 31 ärenden som rör våldsutsatta kvinnor, varav flertalet vid familjeenheten och försörjningsstödsenheten.

I motionen refereras till den ändring i socialtjänstlagen som gjordes under 2007 och som innebär en skärpning av socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp till kvinnor som är eller varit utsatta för våld eller andra övergrepp i hemmet liksom barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot någon närstående vuxen. För Norrmalms stadsdelsförvaltning har lagändringen inte medfört någon direkt förändring vad gäller arbetssätt eftersom förvaltningen redan tidigare arbetat i enlighet med den nya lagstiftningens intentioner. Sedan knappt ett år tillbaka samverkar stadsdelsförvaltningarna Norrmalm, Kungsholmen och Östermalm i arbetet med våld i nära relationer. Syftet med arbetet är att:

- Anordna gemensamma utbildningar

- Utveckla gemensamma rutiner i arbetet med våldsutsatta personer

- Utarbeta en gemensam reviderad handlingsplan

- Verka för kunskap och erfarenhetsutbyte

- Utveckla samverkansformer med andra myndigheter och frivilligorganisationer

Mansjouren

Mansjourens remissvar den 15 september 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Mansjouren i Stockholms län ställer sig mycket positiv till förslagen.

Att kartlägga omfattningen av våld i nära relationer kan bli ett bra verktyg för att planera och genomföra förändringar för att förbättra friden i familjerna. Vi på Mansjouren ser dagligen hur våld i nära relationer påverkar de män och kvinnor som kommer för att få hjälp. Varje år möter vi cirka 2000 personer på jouren och ungefär 50 procent av dem uppger att våld eller hot om våld eller rädsla för våld - från sig själv eller partnern - är ett stort problem och också en följd av betydligt mildare problem i relationen. Problem som kan Idaras ut innan våldet träder in. Det vore också intressant att se hur kvinnofridsarbetet organiseras i stadsdelsnämnderna. Det mesta våldet i relationerna utförs av män och riktas mot kvinnor och barn. Det är bra att mycket arbe-

te läggs ned på att förbättra livet för offren men det är ännu viktigare att hantera förövare. I dag finns inte resurser att ta emot alla dem som skulle behöva behandling. Mansjouren och Manscentrum får ta ett oresonligt stort ansvar och vi på Mansjouren tänker att det är en bra strategi att mer stödja Manscentrum och Mansjouren i arbetet mot våld i nära relationer.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänstnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Karin Rågsjö (v), Abdo Goriya m.fl. (s) och Gertrud Brorsson (mp) enligt följande

Den kartläggning som förvaltningen skisserar i sitt tjänsteutlåtande och som vi utgår från kommer att göras innan Kvinnofridsprogrammet ska revideras kommer att ge svar på viktiga framtidsfrågor för området. Den utveckling som vi ser i länet (BRÅ 2007) är oroväckande. Den budget som fullmäktige har klubbat 2008-10-17 ger inget utrymme för satsningar inom området., vilket inte svarar mot den allvarliga utvecklingen av våld i nära relationer.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lars Arell m.fl. (s) enligt följande

att:

1. Avslå förvaltningens förslag.

2. Kartlägga omfattningen av mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer i Stockholm stad samt att följa upp hur ändringen av socialtjänstlagen har påverkat kvinnofridsarbetet och hur stadsdelsnämnderna organiserat och bedriver sitt arbete i detta avseende.

Förvaltningen är tveksam till förslaget om att försöka kartlägga omfattningen av mäns våld mot kvinnor eftersom man bland annat anser att mörkertalet sannolikt är mycket stort. Detta skulle då troligen kräva omfattande resurser för att få någon mer exakt uppfattning om andelen våldsutsatta kvinnor. Ett stort förväntat mörkertal i frågan gör det enbart mer angeläget att kartlägga omfattningen av kvinnovåldet i staden. Vidare är det väsentligt att följa upp om ändringen i socialtjänstlagen har påverkat kvinnofridsarbetet eller hur stadsdelsnämnderna organiserar och bedriver detta arbete

Reservation anfördes av Yildiz Kafkas (mp) och Hans Enroth (v) enligt följande

att:

1. Bifalla motionen om en kartläggning av mäns våld mot kvinnor.

2. Därutöver anföras följande:

Precis som förvaltningen uttrycker i sitt svar så finns förmodligen ett stort mörkertal vad gäller mäns våld mot kvinnor. Vi i miljöpartiet anser dock inte att kostnaderna för en föreslagen kartläggning kan bli för stora om man sätter det i relation till den vinst man skulle kunna göra i det brottsförebyggande arbetet. Visar det sig till exempel

att mäns våld mot kvinnor är ett avsevärt större problem än vad som hittills antagits bör insatserna också planeras utifrån detta. Arbetet bör också organiseras utefter hur problemen de facto ser ut. En fråga som vi ställer oss i detta sammanhang är hur antagandet ser ut från vilket man utgått då stadens arbete för kvinnofrid organiserats.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2008:44

2008:44

Motion av Ann-Margarethe Livh m.fl. (v) om kartläggning av mäns våld mot kvinnor samt hur staden organiserar och bedriver kvinnofridsarbetet

Dnr 325-1290/2008

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer är ett brott och samtidigt ett av våra största folkhälsoproblem, men trots det vet vi inte hur många kvinnor i Stockholm som är eller har varit utsatta för våld. Vi vet inte heller hur många barn som lever eller har levt i familjer där pappan slagit mannen.

Staden har sedan ett år tillbaka ett nytt kvinnofridsprogram men utan att veta våldets omfattning är det svårt att avgöra om tillräckligt med resurser satsas på arbetet och hur arbetet bör organiseras för att insatserna ska vara tillgängliga för alla kvinnor. Våld mot kvinnor är nämligen inte ett marginellt problem, utan är utbrett i alla samhällsgrupper, och får konsekvenser för kvinnornas och barnens psykiska och fysiska hälsa.

Vi vet omfattningen av mäns våld mot kvinnor globalt genom världshälsoorganisationens undersökning, som visat att en tredjedel av världens kvinnor och flickor någon gång eller flera gånger utsatts för våld eller våldtäkt. Vi vet omfattningen av mäns våld i Sverige genom den första omfångsundersökningen som visat att totalt 28 procent hade upplevt att en tidigare make eller sambo utsatt dem för fysiskt våld. Mer än var femte kvinna 18-24 år hade utsatts för våld det senaste året. Vi vet däremot inte omfattningen i Stockholms stad eftersom ingen kartläggning är gjord här. Om vi som ett exempel skulle räkna om den nationella undersökningen till Stockholms befolkning 2005 skulle 7 445 gifta kvinnor i staden ha varit utsatta för fysiskt våld från nuvarande make och då är inte de sammanboende paren räknade.

Enligt Brå har andelen anmäld misshandel mot barn och kvinnor samt sexualbrott i länet ökat mycket år 2007 jämfört med år 2006. Misshandel och grov misshandel mot barn upp till 6 år har ökat med 13 procent, misshandel mot

barn 7-14 år med 16 procent och misshandel mot kvinnor har ökat med 10 procent. Anmälda sexualbrott (främst brott mot kvinnor och barn) har ökat med 1 procent, varav våldtäkter och grov våldtäkt ökat med 10 procent.

Utvecklingen visar behovet av att få ett faktamässigt underlag för arbetet i Stockholms stad med våldsutsatta kvinnor och deras barn och arbetet med våldsutsatta i samkönade relationer.

En kartläggning skulle kunna vara grund för kommande revidering av kvinnofridsprogrammet och en bra utgångspunkt för metodutveckling, styrning och uppföljning. Kartläggningen bör omfatta flera typer av datainsamlingar. Syftet bör vara att ge ökad kunskap om problemets omfattning och orsaker samt särskilda behov av insatser för våldsutsatta och våldsutövare.

Skyddet för kvinnor och barn har stärkts igenom en ändring av socialtjänstlagen 2007. Det vore därför av stor vikt att följa upp dels hur lagändringen har påverkat kvinnofridsarbetet och dels hur stadsdelsnämnderna organiserar och bedriver sitt kvinnofridsarbete. I Rinkeby-Kista finns en särskild kvinnofrids- och boenhet medan andra stadsdelsnämnder har integrerat kvinnofridsarbetet i andra enheter.

Vi föreslår därför att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Kartlägga omfattningen av mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer i Stockholms stad.
2. Följa upp hur ändringen av socialtjänstlagen har påverkat kvinnofridsarbetet och hur stadsdelsnämnderna organiserar och bedriver sitt kvinnofridsarbete.

Stockholm den 12 maj 2008

Ann-Margarethe Livh

Karin Rågsjö

Inger Stark